

Utbildningsinspektion i Fisketorpsskolan, grundskola F-3, och Hedekas skola, grundskola 4-9, Sörbygdens rektorsområde

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av rektorsområdet	2
Sammanfattande bedömning.....	2
Bedömning av utbildningsresultaten.....	3
Bedömning av verksamheten	4
Bedömning av förutsättningarna för utbildningen.....	7

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i Sörbygdens rektorsområde och besökt skolan den 13 september 2005, den 29 september 2005 samt den 29 november 2005. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbsida (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen om ca två år.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömningar är dels dokument från kommunen och Sörbygdens rektorsområde, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I Sörbygdens rektorsområde intervjuades lärare, elever, rektorn, före detta rektorn, skolsköterska samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte lektioner i årskurserna 1-9 samt i förskoleklass. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Beskrivning av rektorsområdet

Sörbygdens rektorsområde	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	37
Förskoleklass	20
Grundskola	188

Sörbygdens rektorsområde består av två skolor Fisketorpsskolan, för elever i förskoleklass och i årskurserna 1–3, samt Hedekas skola, för elever i årskurserna 4–9. Skolorna är belägna ett par kilometer från varandra. Rektorsområdet ligger i ett glesbygdsområde och de flesta eleverna åker skolskjuts.

Till rektorsområdet hör också en förskola. Den har besökts i samband med den nuvarande inspektionen i Munkedals kommun men behandlas inte i denna rapport.

Fisketorpsskolan ligger utanför tätbebyggt område och omges av stora naturområden. I skolans lokaler bedrivs också skolbarnsomsorgsverksamhet. Hedekas skola ligger i samhället Hedekas, också den ligger nära stora naturområden.

I Fisketorpsskolan finns ett kök som lagar mat till skolan medan eleverna i Hedekas går till samhällets äldreboende för att äta.

Rektorsområdet har inför innevarande läsår bytt rektor.

På respektive skola finns endast någon elev med annat modersmål än svenska.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid skolan och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga skolförfattningar.

Inspektörerna bedömer att eleverna i Sörbygdens rektorsområde utvecklar kunskaper i enlighet med läroplanens och kursplanernas mål. Inom rektorsområdet finns fungerande rutiner för att identifiera elever i behov av särskilt stöd. Arbetet i förskoleklassen ger en god grund för fortsatt skolgång. Genom att elevmappar upprättas får föräldrar till eleverna i Fisketorpsskolan god information om elevernas kunskapsutveckling i relation till nationella mål i kursplanerna.

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden:

- Kunskapsutvecklingen i årskurs 5 i engelska bör analyseras.
- Ett systematiskt arbete bör initieras så att eleverna vid Hedekas skola får ett reellt inflytande över arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll.
- Eleverna vid Hedekas skola bör göras medvetna om målen för utbildningen.
- Det pedagogiska arbetet bör analyseras och utvecklas.
- Arbetet med att säkra betygens likvärdighet bör utvecklas och betygskriterierna bör göras kända för eleverna.

- Elevernas måluppfyllelse bör göras känd för samtliga undervisande lärare för att därmed kunna användas i det pedagogiska utvecklingsarbetet.
- F-9 perspektivet på elevernas kunskapsutveckling bör utvecklas.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast skall åtgärdas.

- Skolan har inte upprättat någon kvalitetsredovisning (1 § förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m.).
- Arbetet för att aktivt motverka kränkande behandling är bristfälligt och handlingsprogram mot kränkande behandling saknas (1 kap. 2 § skollagen samt avsnitten 1, 2.1, och 2.8 i 1994 års läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet - Lpo 94).

Bedömning av utbildningsresultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt målen i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94, avsnitten 2.1 och 2.2

Kunskaper

Lärarna på Fisketorpsskolan uppger att de genom att dokumentera elevernas studieresultat i en så kallad elevmapp följer och analyserar de enskilda elevernas kunskapsutveckling i relation till nationella mål i kursplanerna. De uppger att eleverna når goda resultat.

I samband med att statistik presenteras vill inspektörerna poängtera att antalet elever vid i varje årskurs på skolan är lågt varför små avvikelser i resultaten kan ge stora utslag i procentberäkningen.

Enligt skolledning och lärare görs en bedömning av om eleverna nått målen i årskurs 5 genom att väga resultaten på nationella proven mot övriga resultat i respektive ämne.

Tabell 1. Visar antal och procent elever som nått målen i årskurs 5 åren 2003-2005

År	Antal elever	Svenska	Engelska	Matematik
2003	26	18 (69 %)	11 (42 %)	17 (65 %)
2004	23	16 (70 %)	17 (74 %)	20 (87 %)
2005	29	25 (86 %)	23 (79 %)	26 (90 %)

Som framgår av tabellen har resultaten avseende måluppfyllelsen i årskurs 5 förbättrats över tid. Inspektörerna kan dock konstatera att måluppfyllelsen i årskurs 5 avseende ämnet engelska är låg och indikerar ett behov för skolan att analysera elevernas kunskapsutveckling i ämnet.

Officiell statistik visar att andelen elever vid Hedekas skola som når behörighet till nationellt program på gymnasiet ligger högre än nivån för riket. År 2004 var 96 procent av eleverna behöriga till nationellt program. För riket som helhet var motsvarande siffra 90 procent.

Eleverna uppnådde år 2004 ett genomsnittligt meritvärde¹ på 211. I Skolverkets analysverktyg, SALSA (Skolverkets arbetsverktyg för lokala sambandsanalyser), görs en modellberäkning av meritvärdet där hänsyn tas bland annat till föräldrarnas utbildning och andelen elever med utländsk bakgrund. Det modellberäknade meritvärdet var 182 för Hedekas skola, alltså betydligt lägre än det reella meritvärdet. Meritvärdet för hela riket är 207. Det finns en god samstämmighet när det gäller resultaten på de nationella proven och slutbetygen i årskurs 9. Inspektörerna bedömer att eleverna i årskurs 9 i Sörbygdens rektorsområde utvecklar kunskaper i enlighet med läroplanens och kursplanernas mål. Trots detta påpekar elever vid intervjutillfällena att undervisningen inte ger dem tillräckliga utmaningar och att de skulle kunna nå bättre resultat om lärarna hade högre förväntningar på dem. Detta berörs närmare längre fram i rapporten.

Normer och värden

Elever och lärare vid Fisketorpsskolan uppger vid samtal med inspektörerna att eleverna är trygga i skolan och att stämningen är god.

Eleverna vid Hedekas skola ger en mer varierad bild, de uppger att de ofta trivs på skolan men berättar också att det finns en hel del konflikter mellan eleverna där. ”Vi är inte snälla mot varandra” berättar flera elever.

Elever och personal uppger att toleransen för människors olikheter är låg i Hedekas. ”Det är inte lätt att inte vara härifrån” uppger elever vid intervjutillfället och ger exempel på hur inflyttade elever haft svårigheter därför att de varit nykomlingar i bygden. Inspektörerna vill i detta sammanhang betona att skollagen liksom läroplanerna tydligt anger att skolan har ett ansvar för att förmedla och förankra de grundläggande värden som vårt samhällsliv vilar på däribland tolerans för människors olikheter.

Bedömning av verksamheten

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet i det inre arbetet; innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen; individanpassning och stöd; utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning; kvalitetssäkring och förbättringsarbete; skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanen, Lpo 94, och i andra författningar för grundskolan.

Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt 1994 års läroplan för det offentliga skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94) skall lärare se till att alla elever oavsett kön, och social och kulturell bakgrund får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll, samt att detta inflytande ökar med stigande ålder och mognad.

¹ Meritvärdet räknas fram genom att bokstavs-betygen översätts till siffror där MVG ger 20, VG 15 och G 10. Därefter räknas de 16 bästa betygen samman och ger det så kallade meritvärdet. En elev som har minst 16 betyg kan alltså ha högst 320 och minst 160 poäng i meritvärde.

På Fisketorpsskolan finns inte klassråd enligt lärarna. Formen för elevers inflytande är mer informellt. Fisketorpsskolans elever säger vid intervjuer att de har ett visst inflytande över verksamheten och att lärarna ibland pratar med dem om varför man skall lära sig vissa saker. Dock är dessa elever, enligt lärarna, inte alltid medvetna om det inflytande de har över det egna lärandet.

I de flesta klasserna vid Hedekas skola finns klassråd. Eleverna uppger att de via klassråden kan påverka till exempel utsmyckning i klassrummet, klassresor och dylikt. Elevernas inflytande över studiernas utformning och det egna lärandet är, enligt lärare och elever, begränsat. Eleverna uppger att klassråden inte används till att diskutera frågor som har med undervisningens innehåll eller studiernas utformning att göra. Eleverna är i ringa omfattning medvetna om målen för utbildningen vilket gör att deras möjlighet att påverka innehållet begränsas. De är inte heller medvetna om sin rätt att ha ett sådant inflytande. Elever vid Hedekas skola uppger dessutom att det förekommer att de blir tillrättavisade av lärare då de frågar om varför de skall lära sig ett visst moment - eleverna har fått uppfattningen att dessa lärare inte tycker att elever skall ha synpunkter på innehållet i undervisningen. Inte heller upplever eleverna att alla lärare lyssnar på dem då de framför önskemål om justeringar av prov- och inlämningsschema så att inte alltför mycket skall redovisas på samma vecka. Inspektörerna bedömer att ett systematiskt arbete behöver initieras så att Hedekasskolans elever får ett reellt inflytande över den egna utbildningen. Dessutom vill inspektörerna påpeka att eleverna i ett målstyrt skolsystem inte kan ha ett reellt inflytande över utbildningen om de inte känner till vilka målen är. Detta får till följd att inspektörerna bedömer att arbetet med att göra eleverna medvetna om målen för utbildningen bör utvecklas.

Förhållningssättet mellan lärare och elever på Hedekas skola är av varierande kvalitet. Vid inspektörernas besök på skolan i Hedekas uppger elever vid flera tillfällen att de inte alltid känner sig behandlade med respekt av alla lärare. De beskriver allvarliga incidenter för inspektörerna, dels sådana där elever utsatt varandra för kränkande behandling och där lärare informerats utan att åtgärder vidtagits, dels sådana där lärare utsatt elever för behandling de upplevt som kränkande. Inspektörerna ser också vid lektionsbesök exempel på att det förekommer att lärare behandlar och tilltalar elever på nedlåtande sätt. Eleverna uppger att de inte alltid får återkoppling om vidtagna åtgärder då de diskuterar problem avseende förhållningssätt med rektorn, vilket också bekräftas vid inspektörernas samtal med rektorn. Vid intervju med föräldrar till elever vid skolan uppger de att lärare inte alltid tar tag i konflikter som uppstår på skolan. Inspektörerna kan konstatera att arbetet för att förebygga och motverka kränkande behandling skyndsamt behöver utvecklas. Dessutom konstaterar inspektörerna att handlingsprogram mot kränkande behandling inte upprättats på skolan. Till rektorsområdets arbetsplan för elevvård finns ett komplement som berör hot, kränkande behandling och mobbning. I detta dokument berörs inte alla former av kränkningar, till exempel inte sådana där vuxna är inblandade. Inspektörerna vill, särskilt med tanke på att elever inte alltid känner sig respektfullt bemötta av lärare, betona vikten av att detta perspektiv behandlas i rektorsområdet program mot kränkande behandling. Inte heller berörs det förebyggande arbetet för att kränkningar inte skall uppstå. Detta komplement är inte känt för eleverna. Inte heller känner de till att det finns ett arbete för att stoppa mobbning då

det uppstår eller till vem de kan vända sig då kränkande situationer uppstår. De är osäkra på om vuxna agerar då elever utsätts för kränkningar. Inspektörerna bedömer därför att arbetet med normer och värden måste prioriteras inom rektorsområdet. Arbetet för att motverka kränkande behandling samt för att bättra på förhållningssätten gentemot varandra måste omgående förbättras och som ett led i detta skall handlingsprogram mot kränkande behandling bör skyndsamt upprättas.

Pedagogisk verksamhet

Vid klassrumsbesök på Fisketorpsskolan ser inspektörerna exempel på att eleverna bjuds på individuella utmaningar. Eleverna uppger också att undervisningen är rolig och varierad.

Som tidigare berörts i denna rapport anser dock elever vid Hedekas skola att undervisningen inte ger tillräckliga utmaningar och att lärarnas förväntningar på studieresultaten är lägre än vad eleverna anser sig kunna klara av. ”I vissa ämnen sitter man bara där” uppger elever vid samtal med inspektörerna. Inspektörerna ser vid klassrumsbesök några exempel på lärandesituationer där eleverna är med och påverkar innehållet, där det finns en öppen dialog mellan lärare och elever och där eleverna bjuds individuellt anpassade utmaningar. På flertalet av de besökta lektionerna ser dock inspektörerna få exempel på individuella utmaningar anpassade till de olika elevernas nivå. Eleverna gör i hög utsträckning övningar där målet är att göra så mycket som möjligt utan hänsyn till om de redan behärskar innehållet i övningarna eller ej. Dessutom besöker inspektörerna ett antal språklektioner där det språk undervisningen avser inte används. Inspektörerna bedömer att det finns anledning att analysera och utveckla det pedagogiska arbetet vid Hedekas skola.

Särskilt stöd

Inom rektorsområdet finns fungerande rutiner för att identifiera elever i behov av särskilt stöd. Enligt rektorn och lärarna får alla elever i behov av särskilt stöd detta. Åtgärdsprogram upprättas för elever som är i behov av särskilt stöd. Beslut om anpassad studiegång fattas i enlighet med vad som stadgas i författningarna.

Utvärdering av lärandet och betygssättning

Som tidigare nämnts följer lärarna på Fisketorpsskolan elevernas kunskapsutveckling i relation till de nationella kunskapsmålen genom en så kallad elevmapp. Föräldrarna får på så sätt information om kunskapsutvecklingen för de yngre eleverna.

De äldre eleverna vid Hedekas skola uppger att de inte känner till betygskriterierna i alla ämnen och att de inte förstår på vilka grunder betyg sätts. Lärarna uppger att ett utvecklingsarbete startats avseende betygssättning men att ingen samverkan med kommunens andra betygssättande skola, Kungsmarksskolan, pågår. Eftersom skolan i Hedekas är mycket liten kan det innebära att en lärare inte har någon annan lärare som betygssätter i samma ämne att diskutera bedömningar med. Inspektörerna bedömer att arbetet med säkring av betygens likvärdighet behöver utvecklas. Rektorn anser att betygssättning är ett priorite-

rat område att arbeta med och har därför planerat ett utökat samarbete med Kungsmarksskolan bland annat avseende betygssättningen och betygskriterier.

De lärare som undervisar eleverna i de lägre årskurserna känner inte till hur eleverna klarar kursplanernas mål att uppnå i årskurs 5 och 9. Inte heller vet de hur det går för eleverna vid betygssättning i årskurs 8 och 9. Lärarna vid Fisketorpsskolan uppger att det är ett stort hopp för eleverna då de börjar på Hede-
kas skola och att F-9 perspektivet på elevernas kunskapsutveckling är dåligt utvecklat inom rektorsområdet. Inspektörerna bedömer därför att ett F-9 perspektiv på elevernas kunskapsutveckling bör utvecklas.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Enligt förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet skall varje skola som ingår i det offentliga skolväsendet årligen upprätta en kvalitetsredovisning. Sörbygdens rektorsområde har en verksamhetsplan för 2005. Planen innehåller förutom en beskrivning av verksamheten också kortsiktiga och långsiktiga mål. Denna plan följs upp och utvärderas i verksamhetsberättelse och delårsboksut. Dessutom har skolan en aktuell Lokal arbetsplan. I denna beskrivs lokala mål samt hur skolorna skall arbeta för att nå dessa mål. Någon kvalitetsredovisning i enlighet med förordningen om kvalitetsredovisningar inom skolväsendet upprättas dock inte vilket är en brist.

Ledning och intern kommunikation

Rektorsområdet är indelat i tre så kallade spår, Fisketorpsskolan utgör ett, årskurserna 4-6 ett och årskurserna 7-9 ytterligare ett. Rektorn har till sin hjälp i ledningsarbetet en samordnare, spårledare i varje spår. Denne har som uppgift att dokumentera arbetet i spåret och leda en del utvecklingsarbete.

Vid inspektionstillfället har rektorsområdet nyligen bytt rektor. Den föregående rektorn har tillträtt som en av två rektorer för kommunens andra skola med elever i de högre årskurserna inom grundskolan, Kungsmarksskolan. Denne rektorn har dock varit mentor för den nytilträdde rektorn vid terminens start och de har tillbringat mycket tid tillsammans för att överlämnandet skall fungera smidigt.

Den nytilträdde rektorn har inte varit i tjänst tillräckligt länge för att inspektörerna skall kunna uttala sig om hans förtrogenhet med verksamheten eller hans förmåga att driva pedagogiska frågor. Rektorns yrkesmässiga erfarenhet av grundskolan består av ett kortvarigt vikariat som skolledare vid en annan av kommunens skolor. Rektorn uppger att han hanterar sin korta erfarenhet från skolan genom att föra pedagogiska diskussioner med andra rektorer och att förvaltningschefen erbjudit honom handledning för att i viss mån kompensera eventuella luckor i utbildning och erfarenhet. Dessutom går han via Trygghetsstiftelsen en ledarutbildning som är inriktad på skolfrågor.

Bedömning av förutsättningarna för utbildningen

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen: tillgång till den utbildning som grundskolan skall erbjuda, information om ut-

bildning; personal samt läromedel, pedagogiska materiel och utrustning. Bestämmelser finns i bl. a. skollagen.

Tillgång

Eleverna har tillgång till utbildning enligt vad författningarna stadgar.

Tillgången till personal är god. Sörbygdens rektorsområde har tidigare haft problem med att få tag på personal med pedagogisk utbildning. Detta har dock blivit lättare under senare år och nu har de flesta utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver.

Vid tillfället för inspektionen håller Fisketorpsskolan på att byggas om för att anpassas till elever med fysiska funktionshinder. Lokalerna på Hedekas skola är slitna och eleverna upplever att de är kala och sterila. Eleverna har inget uppehållsrum att vara i då de har rast eller håltimme eftersom den lokal som varit tänkt som uppehållsrum är mögelskadad och därmed stängd för eleverna.

Datum

Ort

2006-02-21

Göteborg

Anna Wide

Thomas Nilsson

Eva Wallentin